

גיליון נושא: 'אנטנה סלולרית בשכונת מגורים'

בס"ד, יום ג' ויצא, ו' כסלו תשע"ז. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. מסכת ב"ב דף כב: לע"נ האשה הצדקנית מרת חיה רייזל ויספיש ע"ה, בת הרב יעקב זצ"ל. נלב"ע בשיבה טובה י"ד חשון תשע"ז.

פנינים

שינוי בקו האדום!

נתון מעניין מציין הג"ר ישראל ברגר שליט"א, דיין בבית דינו של הגר"נ קרלין ורב שכונת 'גני גאולה' בירושלים (יתד נאמן מוסף שבת קודש פרשת בלק תשס"ח עמוד 10) שהתברר באחד מדיני התורה בבית הדין, שהכללים לכמויות קרינה סלולארית, זיהום אויר, וכדומה, משתנים כל הזמן. כאשר הרשויות נאלצות לפשר בין הרצוי למצוי.

כמו במשק המים, כאשר מפלס המים בכנרת ירד עד הקו האדום מצאו האחראים פתרון מבריק - הורידו את הקו האדום לקו נמוך יותר. כך גם בנושא הקרינה משנים את הקו האדום, לפי צרכי חברות הסלולר. ובאמת הכלים הנכונים להכריע את מידת

הסיכון לא ברורים. עכ"ד. ❖

מודה ר' יוסי בגירי דיליה

מבואר בגמ' (ב"ב דף כב: ב"מ קיז.) במה שנחלקו ר' יוסי ורבנן האם על המזיק להרחיק את עצמו, או על הניזק להרחיק את עצמו. אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא היה אומר: מודה רבי יוסי בגירי דיליה. וכן נפסק ברמב"ם (הלכות שכנים פרק י' הלכה ה'), ובשו"ע (חו"מ סימן קנ"ה סעיף ל"א).

מוסיפה הגמ' (לקמן דף כו.) לענין רקתא, כי אמרינן מודה ר' יוסי בגירי דיליה, הני מילי דקא אזלא מכחו הכא זיקא הוא דקא ממטי לה. להלכה נפסק בשו"ע (חו"מ סימן קנה סעיף לד) שהעושה בתוך שלו גורן, בית הכסא, מלאכה שיש בה אבק ועפר, צריך להרחיק, כדי שלא יגיע העפר או ריח בית הכסא או האבק לחבירו, אפילו כאשר הרוח מסייע שיגיע לחבירו, שכל אלו כמי שהזיקו בחיצו הן.

דברים כהווייתן

1. הבעיה

מצוי כיום דיירים המתלוננים על כך, שבינם בהיר הם מגלים להפתעתם, שבבניין מגורים שלהם או הסמוך למעונם, התקינו אנטנה של חברת סלולר בתוך בית פרטי הממוקם בתוככי שכונות מגורים, ללא רשות השכנים וללא שום אישור ומתחת לכל ביקורת. לפעמים כאשר השכן מעיז לשאול מה זה? מתחמקים, או שטוענים שזה מזגן מרכזי, ושאר תירוצים. יש לברר, האם החשיפה לאנטנות הסלולאריות מסוכנת?

2. אנטנות רשמיות

ביקורת: מתחילה יש להבחין, בין שני סוגי האנטנות; יש אנטנות רשמיות המפורסמים ב'מפות ישראל' היכן הם נמצאים, העומדים בתקני ביקורת מחמירים, ואף עוברים בדיקה חוזרת כל שנה, ופיקוח תמידי האם אכן רמת הקרינה עומדת בתקן הישראלי והבינלאומי. [גם בזה יש מפקקים, שבאמת ה'ביקורת איכות' מתואמת מראש עם 'חברות התקשורת', המשלמות את עלות הבדיקה, כך שאין בה תועלת. מטעמים מובנים, לא נתייחס במאמר זה לאנטנות אלו].

מנהג ישראל תורה

עיריית בני ברק

כאשר כיהן הרב יעקב אשר הי"ו, בתפקיד מ"מ ראש עיריית בני ברק, ויו"ר ועדת תכנון ובניה, נשאל בראיון לעיתון 'תד נאמן' (מוסף שבת קודש פרשת בלק תשס"ח עמוד 10); במצב הכלכלה כאשר היוקר מאמיר, יש שמנסים למצוא הכנסה נוספת לכלכל את בני ביתם, מהם שמתפתים להתקין אנטנה סלולארית על גג ביתם או במרפסת דירתם, מהי עמדת העיריה בנושא?

בתשובה נאמר; מבחינה עירונית עמדת העיריה היא שלא לאשר את ההתקנות הללו, בגלל שזה עלול להיות סכנה בריאותית לציבור. לצערנו בשנים האחרונות נחקקו חוקים שעוקפים את סמכות העיריה, ואף שאנחנו לא מאשרים את הצבת האנטנות הסלולאריות באזורי המגורים, ישנם פרצות חוקיות שמנוצלות על ידי אנשים ואינן טובת הציבור. ❖

קרוב לוודאי: העמדה הרשמית של הגורמים המוסמכים ביחס לאנטנות הרשמיות; בהתחשב בתקנים הקיימים בישראל, ועקב המרחק מתחנות הבסיס, הקרינה המגיעה לאדם ממקור זה נמוכה ביותר. למרות שמחקרים ישירים שיבדקו את השפעות האנטנות על בריאות האדם אינם ניתנים לביצוע, בהתחשב באמור לעיל קרוב לוודאי שגורם זה אינו מהווה סיכון בריאותי משמעותי.

3. לא רשמי

חסכון: אבל עקב פרצה בחוק; ישנם אנטנות לא רשמיות, שלא חל כלפיהם חובת דיווח, וממילא אין עליהם פיקוח. ואף אינם מופיעים ב'מפות ישראל' היכן הם נמצאים. חברות התקשורת מעדיפות להתקין אנטנות כאלו בשל חסכון באישורים של הגורמים הרלוונטיים.

קרינה: אנטנות אלו קרויים - 'מתקן

גישה אלחוטי' שהם אנטנות סלולריות לכל דבר, בעלות מבנה קטן על מנת לעמוד בקריטריון בגודל הקבוע בחוק (חוק הַבִּזָּק התשמ"ב). אנטנות אלו מותקנות על גבי מבני מגורים ועסקים ללא ידיעת השכנים והדיירים. ציוד השידור ממוקם באחד מחדרי הדירות הסמוכות ומהווה סכנה בפני עצמו (קרינה בתדר נמוך מציוד השידור והקירור, וכן קיום חומרים מסוכנים). יש לציין כי למרות גודלן הקומפקטי יחסית, רמות הקרינה הנפלטות ממתקני גישה אלחוטיים, דומות לאנטנות סלולריות אחרות!

ההיבט ההלכתי

4. אנטנות סלולאריות כשהשכנים מתנגדים

שאלה: כעת יש לדון מה הדין כאשר 'ועד הבית' חפץ להתקין על גג הבניין אנטנה סלולארית, ובכך לממן את עלות הוצאות הועד, ובנוסף לכך יקבל כל שכן תשלום חודשי, השכנים בבניינים הסמוכים מתנגדים מאד, וטוענים, א. זה מפחיד, ויתכן שזה מזיק, שיש טוענים שהאנטנות גורמות למחלות. ב. כאשר יודע שיש אנטנה בקרבת הבניין מחירי הדירות שלהם ירדו, האם הם יכולים להתנגד להצבת האנטנה?

כך יש לדון, כאשר שכן מציב בביתו אנטנה על דעת עצמו בלי לבקש אישור של השכנים, האם מצד הדין זכות השכנים לעכב על הצבת האנטנה, ולדרוש מבעל הדירה המשכיר את רשותו לחברת הסלולר לסלק את המזיק שהוא בגדר גירי דיליה?

תשובה: לפי מה שיתבאר בהמשך יש בזה 4 צדדים; א. אסור בהחלט, וזכות השכנים לעכב העמדת אנטנה מכל סוג שהוא. חובת ההוכחה חלה על בעל האנטנה, ומוטל עליו להציג חוות דעת של מומחה בעל מקצוע מוסמך, שקרינה זו אינה מזיקה. ואם יביא חוות דעת מאת מומחה מוסמך המקובל על שני הצדדים שאין חשש נזק, מותר. ב. כל עוד לא הוכח נזק ודאי אין יכולים השכנים לעכב על המעמיד מדין המוציא מחבירו עליו הראיה. ג. אין יכול לעכב, אולם השכן מצידו אין ראוי לו להתקין. ד. לפני ההתקנה אפשר לעכב, אחרי ההתקנה אין חיוב להסיר.

א. האוסרים: יש מאמר מקיף על שאלה זו, מאת הרב צבי יהודה בן יעקב שליט"א בספרו משפטיך ליעקב (חלק ו' סימן יג עמוד ריח המתפרסם על פני 38 עמודים), בו הוא מכריע שאנטנה סולרית היא טפי מגירי דיליה, שהרי היא מקרינה ונועדה להקרין מעבר למקומה לרשות אחרים, והרי היא פועלת ברשות הניזק ממש. ואם האנטנה מזיקה, לכל הדעות על המזיק להרחיק את עצמו. ויש להוסיף שאין הכי נמי (י.מ.ג.) הקרינה של הפלאפון עצמו פחות כשהוא קרוב לאנטנה, אבל עדיין האנטנה עצמה פולטת קרינה שעלולה להזיק.

וכן דעת הג"ר יעקב ישראל ליכטנשטיין שליט"א אב"ד לונדון (שערי צדק חלק ו' עמודים 118-121) שבמקום חשש ספק סכנה - זכות השכנים למחות ולעכב על הצבת אנטנות סולאריות. במיוחד כאשר המניח פועל בניגוד להוראות הבריאות המקובלות של 6-8 מטר מרחק מהבסיס. אם מציב האנטנה אינו נשמע לדין תורה, מותר לפנות לערכאות - באישור בית דין - לחייבו בשמירת כללי הבטיחות. וכן דעת הג"ר יחזקאל אלימלך כהן שליט"א שוודאי יכול לעכב, ורק אם יבוא מומחה מוסמך ויקבע שאין בזה סיכון, מותר.

5. אסור מספק...

צד ההיתר: דעת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (חשוקי חמד בבא בתרא דף כו.) לכאורה אנטנה הוא חלק מהשימוש של כלל התושבים, ואי אפשר להתקין את האנטנות מחוץ לעיר, ורוב תושבי העיר רוצים בתשמישם, ואולי נאמר למתנגד, על הניזק להרחיק את עצמו, ועוד שהרי האנטנה עוזרת להציל חיים, שאם אדם חש שלא בטוב, אפשר מיד להזעיק אנשי הצלה שיצילוהו.

הכרעה לאיסור: מ"מ נראה שכל דברי הנתיבות (סימן קנה ס"ק יח) אמורים רק כאשר יש נזק בממון, אבל באנטנות שיש בזה סכנת מוות, אין מצילין נפש עם נפש אחר, ולכן יכולים כל השכנים להתנגד, ובפרט שהוא מוריד להם את ערך הדירות שהוא נזק ישיר, והרי זה גירי דיליה.

הצלה מפחד: ובלאו הכי אף שהנזק עוד לא מוכח, מ"מ כיון שהתושבים מפחדים לגור ליד אנטנה, גם הצלת אנשים מפחד הוא דבר גדול, וכמו שאמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל כאשר משרת אלישע ראה את מחנה ארם פחד, כמו שכתוב בפסוק (מלכים ב, פרק ו טו-יז) וַיִּשְׁכֶּם מִשְׁרַת אִישׁ הָאֱלֹקִים לָקוּם וַיֵּצֵא וְהָיָה חֵיל סוּבָב אֶת הָעִיר וְסוּס וָרֶכֶב וַיֹּאמְרוּ נָעֲרוּ אֵלָיו אָהָה אֲדֹנֵי אֵיכָה נַעֲשֶׂה: וַיֹּאמְרוּ אֶל תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אֲתָנוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם: וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישֶׁע וַיֹּאמֶר ה' פָּקַח נָא אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וַיִּפְקַח ה' אֶת עֵינֵי הַנָּעַר וַיֵּרָא וְהָיָה הָהָר מְלֵא סוּסִים וָרֶכֶב אֵשׁ סְבִיבֹת אֱלִישֶׁע:

והקשה הגר"ח מדוע היה נצרך אלישע לעשות נס גדול כזה? ותירץ, שפחד לפעמים גובל בסכנת נפשות, ולכן כדי להרגיע אותו היה צריך לבקש נס כזה. וגם לגבי קרינה אף אם באמת האנטנה אינה מזיקה, כיון שאנשים מפחדים ממנה, זה גופא מזיק, ולכן יכולים התושבים לדרוש מהבנין הסמוך שלא יזיקו את גופם, ויסירו את האנטנה. עכ"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א.

6. שִׁמְר פְּתָאִים ה'

ב. סברת המקילים: יש מצדדים להתיר משום שכיום מצויים בעולם מיליוני פלאפונים בשימוש, ואין אפשרות טכנית שיעבוד בלי אנטנות, וממילא יש כאן הסכמה לכך בעצם מה שהוא בעצמו משתמש בפלאפון והרי בכל מקרה יהיה ולא הזיקו כלום ובסך הכול יעבור לבניין אחר ומה הרוויח בכך וכל זמן שלא הוכח בוודאות שזה מזיק לא יוכל לעכב עליו. ובוודאי חל על זה הכלל של שִׁמְר פְּתָאִים ד' (תהלים קט"ז ו'). ולא טוב להכניס אנשים לפחדים. ולא נחשב גירי דיליה כי המדברים בפלאפון הם הגורמים לקרינה שתבוא (נ.א.).

ויש להוסיף, שמחמת שיש בזה ערפול מסוים שאין מידע באופן מוחלט על ההיזק של האנטנות, ממילא הרי זה בכלל שִׁמְר פְּתָאִים ה' (תהלים קטז, ו), ועוד שאין לאן לברוח שבכל מקום מצוי היום אנטנות. לטענתם העמדת האנטנה לא חורגת - ככל הנראה - מהוראות הבריאות של קרינה בלתי מייננת. ומשום כך אין מקום לראות בה כדבר מסוכן. אדם החושש לבריאותו יתר על המידה, אינו יכול לדרוש משכניו להחמיר יותר מאשר הכללים הידועים, מאחר ואין שום הוכחות שנגרם נזק לבריאותו, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

הערות מבני החבורה

דברי הנתיבות

ידוע קושית הנתיבות (סימן קנה ס"ק יח) מדוע פטור לשלם בכל ההרחקות של לא יחפור, הרי הם בכלל ד' אבות נזיקין? ותרץ, דהד' אבות נזיקין אינו חייב עליהן רק כשאפשר להחזיק ברשותו ובשמירה שלא יזיקו, דאז רחמנא חייביה בשמירה וכשלא שמרו חייבין בתשלומין, אבל ההרחקות של פרק לא יחפור, אם חייב לשלם הנזק אין אפשרות לעשות תשמיש זה ברשותו כלל, ויתבטל תשמיש זה, ובביטול רשות לא חייביה רחמנא, עכ"ד.

ולכאורה הקרינה של האנטנות דומה לדברי הנתיבות. שכפי המבואר מדברי הנתיבות באש, שור המועד, ואדם, למרות שהם מזיקים גמורים מכל מקום אין לו 'איסור שימוש', אלא חיוב תשלומין בלבד שאם יזיק ישלם. אבל בהרחקות של 'לא יחפור' אסור עצם השימוש העלול להזיק. וכן בקרינה לא שייך לשלם, שכן לעולם לא נוכל לדעת מה עולל בקרינה שלו, וממילא יש לאסור את עצם ההתקנה. ❖

7. תלוי אם קבע

ג. ספק לחומרא: לדעת הג"ר ישראל ברגר שליט"א (יתד נאמן מוסף שבת קודש פרשת בלק תשס"ח עמוד 10) ידוע מה שחידש הג"ר עקיבא איגר שבספק אם נחשב מזיק אינו יכול לעכב עליו. מעתה לפי שורת הדין אין אפשרות לשכנים לעכב ולמחות שלא יתקין מתקן זה. אולם ודאי אם השכן המתקין ברשותו את האנטנה מבקש לברר על פי הלכה האם חובת ההשתדלות שמוטלת על האדם לעשות לפרנסתו הוא על ידי שיכניס ציבור שלם בספק סכנה, ודאי שיענה בשלילה מוחלטת דחמירא סכנתא מאיסורא, ומי ירהיב עוז בנפשו להכניס ציבור שלם לספק סכנה, והרבה דרכים למקום!

ד. תלוי אם כבר התקין: לפי דברי הגרע"א יש מחלקים באופן אחר, קודם ההתקנה אפשר לעכב, אבל אחרי ההתקנה אין אפשרות לחייב להסיר. וטעם הדבר שקודם הקביעה יכול לעכב משום 'חשש לבריאות' המתבסס על כך שאין לחוקרים מספיק זמן וניסיון לדעת אם החששות מקרינה באופן כזה מאומתות כמזיקות, וממילא יש כאן ספק אמיתי, שהמציאות מורה שהרבה חששות כאלו התבררו כנכונות, ובכך שייך מה שהכריע השו"ע (קנ"ה ג') שבספק מזיק בין שכנים על המזיק להרחיק את עצמו.

אולם שם בשו"ע מבואר שאם כבר הניח את ה'ספק מזיק' אינו צריך להרחיק, וגם כאן יש לדון שכיון שקבע ספק מזיק אינו יכול לחייבו להרחיק, ויתכן שגם לדעת הגרע"א (סימן קל"א) שהחמיר בהיזק המתחדש לא החמיר בספק, שהרי גם בתנור הוא מתחדש.

סיכום הגיליון

8. דינים העולים

שאלה; האם שכנים יכולים לעכב על התקנת אנטנה סלולרית? תשובה: יש בזה 4 צדדים;

א. אסור בהחלט, וזכות השכנים לעכב העמדת אנטנה מכל סוג שהוא. חובת ההוכחה חלה על בעל האנטנה, ומוטל עליו להציג חוות דעת מאת מומחה בעל מקצוע מוסמך, שקרינה זו אינה מזיקה. ואם יביא חוות דעת מאת מומחה מוסמך המקובל על שני הצדדים שאין חשש נזק, מותר. ולדעת הגר"י זילברשטיין חשיב גירי דיליה שמוריד את הערך של הדירה, ועוד שעצם הפחד מוגדר כנזק ממשי שיכולים לעכב מחמתו.

ב. כל עוד לא הוכח נזק ודאי אין יכולים השכנים לעכב על המעמיד מדין המוציא מחבירו עליו הראיה.

ג. אין יכול לעכב, אולם השכן מצידו אין ראוי לו להתקין.

ד. לפני ההתקנה אפשר לעכב, אחרי ההתקנה אין חיוב להסיר.
אם מציב האנטנה אינו נשמע לדין תורה, מותר לפנות לערכאות - באישור בית דין - לחייבו
בשמירת כללי הבטיחות. ❖

‘עומק הפשט’

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא; גיליון מספר 90 יום ג' פרשת וישלח י"ג כסלו תשע"ז.

נזקי רעש חריג – מסכת בבא בתרא דף כ:

ניתן לשלוח – רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

נא לתרום בעין יפה, כל סכום יתקבל בברכה.